

Innst. 310 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 70 L (2016–2017)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven mv. (oppheving av juryordningen)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Med denne proposisjonen følger departementet opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 621 (2014–2015) om oppheving av juryordningen samt sentrale deler av NOU 2011:13 Juryutvalget.

Proposisjonen inneholder forslag om å oppheve dagens ordning med lagrette i de alvorligste straffesakene for lagmannsretten. Departementet går inn for at sakene i stedet skal avgjøres av en meddomsrett med to fagdommere og fem lekdommere. Forslaget legger til rette for at lekdommerelementet ivaretas på en bedre måte enn etter juryordningen, blant annet ved at avgjørelsen av skyldspørsmålet gis en grundig begrunnelse i alle saker. Meddomsrett i alle fullstendige anker legger også til rette for et mer effektivt system og bedre utnyttelse av domstolens ressurser.

Departementet fremmer forslag om at meddomsretten også ellers skal ha en sammensetning med to fagdommere og fem lekdommere ved behandlingen av fullstendig anke, og videre ved behandlingen av anke over avgjørelse om straff eller strafferettslig særreaksjon for lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år. Styrkeforholdet mellom fagdommerne og lekdommerne vil i alle disse sakene forskyves i favør av lekdommerne sammenliknet med gjeldende meddomsrettssammensetning.

For øvrige straffutmålingsanker foreslås det ingen endringer i reglene om rettens sammensetning. Disse sakene skal fortsatt avgjøres av tre fagdommere.

Som følge av departementets forslag til endring av meddomsrettens sammensetning, fremmes det også forslag om endring i reglene om lekdommerdeltakelse ved forening av anker og om bruk av tilkalt dommere og ekstraordinære lagdommere.

1.2 Dommersammensetningen i lagmannsretten

Lagmannsretten skal i straffesaker settes med tre fagdommere når ikke annet er bestemt, jf. domstoloven § 12. I hvilken utstrekning meddommere eller lagrette skal delta, følger av straffeprosessloven §§ 332 og 352, jf. domstoloven § 14.

Lagmannsretten settes med tre fagdommere ved behandlingen av anke over lovanvendelsen, saksbehandlingen eller avgjørelse om straff eller strafferettslig særreaksjon for lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i seks år eller mindre (straffutmålingen), jf. straffeprosessloven § 332 første ledd. Det samme gjelder ved skriftlig behandling av anke etter straffeprosessloven § 333 og ved såkalte ankesilingsaker.

Lagmannsretten settes med tre fagdommere og fire meddommere når anken gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelse om straff eller strafferettslig særreaksjon for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, jf. straffeprosessloven § 332 første ledd. Omfatter ankeforhandlingen flere forhold, og bare enkelte krever meddommere, skal avgjørelsen av straffutmålingen for alle de straffbare forholdene avgjøres av tre fagdommere og fire meddommere, jf. straffeprosessloven § 332 annet ledd annet punktum.

Ved anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i saker som gjelder straff for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, skal lagmannsretten som hovedregel settes med lagrette i stedet for med meddommere, jf. straffeprosessloven § 352. Retten skal likevel settes som meddomsrett når saken gjelder rikets sikkerhet, der tiltalte var mindreårig på gjerningstidspunktet og det ikke vil bli påstått og det ved den påankede dom ikke er idømt fengsel i mer enn to år, samt i saker som behandles på ny etter straffeprosessloven §§ 376 a og 376 c. Har lagretten erklært tiltalte skyldig, og retten ikke avsier frifinnelsesdom eller henviser saken til ny forhandling, tas ved lodd trekning ut tre lagrettemedlemmer som sammen med ordføreren skal tiltre retten ved behandlingen av reaksjonsspørsmålet og spørsmålet om saksomkostninger, jf. § 376 e. De fire lagrettemedlemmene skal ikke delta ved avgjørelsen av sivile krav.

Juryutvalget peker i utredningen på enkelte overordnede hensyn som bør være styrende for valget av prosessform, jf. NOU 2011:13. Utvalget viser til at en bør velge den formen som er best egnet til å sikre riktige avgjørelser i straffesakene. Domstolen er videre avhengig av tillit i befolkningen, et hensyn som henger nært sammen med prinsippet om offentlighet i rettspleien. Det er dessuten av grunnleggende betydning at prosessordningen er robust. Den må oppfylle de krav som følger av internasjonale konvensjoner, fungere uten stadig diskusjon og kritikk og være så oversiktlig at den innbyr til færrest mulige feil og uklarheter.

Juryutvalget drøfter argumenter for bruk av lekdommere i straffesaker. Utvalget fremhever demokratisk kontroll med rettsvesenet, økt tillit til domstolene og styrket kvalitet og rettssikkerhet i domstolenes saksbehandling og avgjørelser som sentrale grunner for lekdommerdeltakelse.

Om demokratisk kontroll viser Juryutvalget til at legalitetsprinsippet, jf. Grunnloven § 96, gir domstolene eksklusiv myndighet til å bestemme om noen skal straffes for lovbrudd. Samtidig følger det av legalitetsprinsippet at dette er en myndighet som domstolene forvalter og utøver på folkets vegne. Juryutvalget peker på at folket kan se behov for å kontrollere hvordan domstolene forvalter den myndighet de er tildelt. Slik kontroll utøves innenfra ved å la representanter for folket ta plass i domstolene og delta direkte – og til dels med bestemmende innflytelse – i den dømmende virksomheten. Slik Juryutvalget ser det, er dette prinsipielle grunnlaget for lekdommerinstitusjonen kjernen i prinsippet om demokratisk kontroll med rettsvesenet.

Departementets utgangspunkt ved vurderingen av meddomsrettens sammensetning er at den må ivareta grunnprinsippene i vår straffeprosessordning.

Meddomsrettens sammensetning bør fremstå betryggende og rettssikker og legge til rette for at avgjørelsen blir truffet på grunnlag av en riktig anvendelse av rettsreglene på et saksforhold som er fastsatt korrekt. Behandlingen av straffesaker må ha allmennhetens tillit. Sammensetningen kan følgelig ikke være slik at legitimiteten til lagmannsrettens avgjørelser svekkes. Disse hensynene krysses i en viss utstrekning av hensynet til at saksavviklingen skal være hurtig og ikke for kostbar.

En sentral premiss for vurderingen, som både Juryutvalget og Stortinget har stilt seg bak, er at lekdommerne skal være i flertall i saker som i dag behandles med lagrette. Lekdommerne utgjør en viktig rettssikkerhetsgaranti. De tilfører et verdifullt skjønn og kan være et viktig korrektiv til fagdommerne, særlig i kraft av sin livserfaring. Departementet er av den klare oppfatningen at meddomsrettens sammensetning bør sikre et sterkt lekdommerinnslag.

Departementet går videre inn for at lagmannsrettens sammensetning skal være den samme ved alle fullstendige anker, uavhengig av strafferamme eller andre forhold. Departementet kan ikke se at det i disse sakene er tungtveiende hensyn som taler for å skille mellom alvorlige og mindre alvorlige saker. Departementet mener dessuten at grensen mellom to former for meddomsrett ved fullstendige anker vil være vanskelig å trekke, selv om en anvender flere avgrensningskriterier enn kun strafferammen. Under enhver omstendighet taler systemhensyn for så få særordninger som mulig. Samme sammensetning av meddomsretten i alle fullstendige ankesaker vil representere en retsteknisk forenkling og legge til rette for en robust og oversiktlig prosessordning.

Når det gjelder det samlede dommerkollegium, er det etter departementets syn ikke klare holdepunkter for at en sammensetning med flere enn syv dommere vil gi riktigere avgjørelser og styrke rettssikkerheten. Etter det departementet er kjent med, er det heller ikke reist kritikk av betydning mot gjeldende dommerkollegium på syv dommere i fullstendige anker som ikke behandles med lagrette. Dessuten vil et større kollegium enn syv, der alle skal delta i alle avgjørelser som treffes, være mer tungrodd. Når departementet ikke har klare holdepunkter for at en større forsamling enn syv gir en mer rettssikker behandling av saken, er det ikke grunnlag for å gå inn for en tallmessig utvidelse av meddomsretten. Departementet ser også faren for at et for stort dommerkollegium kan føre til at lekdommerne i større grad vil vegre seg for å gi uttrykk for sin mening under rådslagningen. Departementet ser heller ikke bort fra at det kan være mer belastende for aktørene å forklare seg for retten dersom dommerkollegiet er stort, ikke minst for fornærmede i saker av særlig krenkende art.

Selv om økonomiske hensyn ikke er et avgjørende argument, vil en sammensetning med flere enn syv dommere også være mer ressurskrevende og vanskelig la seg forsvare for behandling av fullstendige ankesaker i det nedre sjikt. En større meddomsrett vil også medføre at lagmannsrettene – så langt det er mulig – i større grad må bygges om. Ifølge opplysninger departementet har innhentet fra Domstoladministrasjonen, vil en modell med flere enn syv personer ved dommerbordet medføre at de fleste rettssalene i lagmannsrettene som benyttes til meddomsrettssaker/lagrettesaker, må bygges om. Dette vil være kostbart. Etter departementets syn er det ikke et alternativ at lekdommerne sitter på lagrettens nåværende plasser.

Departementet mener etter dette at retten ikke bør settes med flere enn syv dommere. De aktuelle alternativene vil da være å sette retten med to fagdommere og fem lekdommere eller med tre fagdommere og fire lekdommere, slik sammensetningen er i dag.

Departementet har vært i tvil om hvilken løsning som bør velges, men har etter en bred og samlet vurdering falt ned på meddomsrettsfraksjonens forslag om at lagmannsretten i fullstendige anker skal settes med to fagdommere og fem lekdommere.

Hensynet til å unngå særordninger taler for at dommersammensetningen skal være lik for alle anker over straffutmålingen, på samme måte som for forslaget for de fullstendige ankesakene. Departementet mener imidlertid at det vil føre for langt om alle straffutmålingsanker skal settes med lekdommere. Som påpekt av flere høringsinstanser, vil bruk av meddommere i de mindre alvorlige utmålingsankene føre til økt bruk av ressurser som neppe står i forhold til det man kan oppnå i form av en mer betryggende overprøving av tingrettens straffutmåling. Departementet peker dessuten på at effektivitetshensyn taler for å unnlate meddommere i de mindre alvorlige sakene. At saken behandles hurtig, er av sentral betydning for tiltaltes rettssikkerhet og ønskelig for sakens øvrige aktører.

Departementet har etter en samlet vurdering blitt stående ved at hovedlinjene i gjeldende rett om sammensetningen av lagmannsretten ved behandling av straffutmålingsanker bør videreføres. For å harmonisere med sammensetningen i de fullstendige ankesakene, går departementet inn for at retten i de såkalte seksårssakene settes med to fagdommere og fem lekdommere, og ikke med tre fagdommere og fire lekdommere som etter gjeldende rett. I de øvrige straffutmålingsankene skal lagmannsretten settes med tre fagdommere som i dag.

1.3 Tilkalte dommere og ekstraordinære lagdommere

Det følger av domstolloven § 10 annet ledd at lagmannsretten kan settes med tilkalt dommere fra tingrettene og fra lagmannsrettene i et annet lagdomme. Adgangen omfatter konstituerte dommere, herunder ekstraordinære lagdommere, jf. domstolloven §§ 52, 55 e og 55 f. Ekstraordinære lagdommere er som regel pensjonerte dommere, som etter utnevning får gjøre tjeneste i retten i enkeltsaker frem til de fyller 73 år. Etter domstolloven § 10 annet ledd tredje punktum kan det i hver sak bare delta én tilkalt dommer eller én pensjonist som er konstituert etter § 55 f, med mindre en av lagmannsrettens ordinære dommere uventet får forfall.

Det følger av Juryutvalgets felles forutsetninger at dersom meddomsretten skal bestå av to fagdommere, skal begge dommerne være faste,

Departementet slutter seg til utvalgets syn på bruken av tilkalt og ekstraordinære dommere når meddomsretten settes med to fagdommere. Ekstraordinære lagdommere og tilkalt dommere utgjør i dag et sentralt bidrag til gjennomføringen av straffesaker i lagmannsrettene. Når antallet fagdommere reduseres fra tre til to, er det imidlertid mest betryggende at begge er faste. Ved eventuelt forfall hos rettens leder er det dessuten hensiktsmessig at den gjenværende fagdommeren kan administrere retten, jf. domstolloven § 12 første ledd annet punktum, noe en tilkalt tingrettsdommer og ekstraordinær lagdommer ikke kan. Departementet går etter dette inn for å endre domstolloven § 10 i tråd med utvalgets forslag.

1.4 Lekdommerdeltakelse ved forening av anker

Dommersammensetningen ved forening av anker følger av straffeprosessloven § 332 annet ledd. Når bare enkelte spørsmål i en forent sak krever meddommere, følger det av første punktum at meddommerne ikke skal delta ved avgjørelsen av anker over saksbehandlingen og anker over lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Etter bestemmelsens annet ledd annet punktum skal meddommerne delta ved behandling av straffespørsmålet og saksomkostninger for alle de straffbare forholdene som ankeforhandlingen omfatter.

Det følger av Juryutvalgets felles forutsetninger at alle rettens medlemmer skal delta med én stemme i alle avgjørelser som treffes i samme ankeforhandling.

Departementet mener som utvalget at lekdommerne bør delta i behandlingen av alle spørsmål som skal avgjøres under ankeforhandlingen.

Departementet har lagt vekt på at det vil være uheldig om to fagdommere alene skal behandle enkelte anker. En dommersammensetning som kan gi

stemmelikhet, bør i alle tilfeller unngås. Særregler, slik som straffeprosessloven § 35 annet ledd annet punktum om stemmelikhet etter forfall, bør bare få anvendelse i unntakstilfeller. Noe annet vil gi straffesaksbehandlingen et vilkårlig preg. Videre er det prosessøkonomisk gunstig at «rene» saksbehandlings- og lovanvendelsesanker kan forenes med øvrige anker. I likhet med Juryutvalget mener departementet dessuten at det er prinsipielt riktig at lekdommerne ikke ekskluderes fra enkelte avgjørelser i saken.

Departementet går på denne bakgrunn inn for å oppheve begrensningen i straffeprosessloven § 332 annet ledd første punktum og gjøre det klart at meddommerne deltar i alle spørsmålene sakene omfatter.

1.5 Saksbehandlingen i meddomsrettssaker

Etter gjeldende rett holdes rådslagning i meddomsrettssaker for stengte dører, jf. straffeprosessloven § 31. Forhandlingene ledes av lagmannen eller den lagdommer som tjenestegjør for vedkommende, jf. straffeprosessloven § 32 jf. domstolloven § 12. Lekdommerne får veiledning om rådslagningen av lederen. Det er ikke gitt nærmere retningslinjer for gjennomføringen av rådslagningen.

Meddomsrettsfraksjonen har i NOU 2011:13 tatt opp spørsmålet om det er behov for nærmere regler for gjennomføringen av domskonferanser. Fraksjonen peker på at det ikke er påvist et behov for slike regler utover det som fremgår av straffeprosessloven kapittel 5 og som følger av god dommerskikk, og viser videre til at en nærmere utredning av behovet for å regulere gjennomføringen av domskonferansene i meddomsrettssaker under enhver omstendighet bør gjøres samlet for første og annen instans.

Departementet er i hovedsak enig i det som er fremholdt av Juryutvalgets meddomsrettsfraksjon og under høringen og foreslår i denne omgang ingen endringer i reglene om rådslagning. Departementet kommer tilbake til spørsmålet ved oppfølgingen av NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov.

Etter gjeldende rett kreves det i lagrettsaker tilslutning fra minst syv av ti lekdommere og to av tre fagdommere for å kjenne tiltalte skyldig, jf. straffeprosessloven §§ 372 og 376 c. I meddomsrettssaker er kravet minst fem av rettens syv medlemmer, jf. § 35.

Et samlet Juryutvalg går inn for å opprettholde kravet om kvalifisert flertall for domfellelse. I tillegg skal det være en forutsetning for sammensetningen av meddomsretten at en avgjørelse av skyldspørsmålet som går imot tiltalte, må ha tilslutning fra minst to lekdommere og minst én fagdommer («den doble rettssikkerhetsgarantien»). Det foreslås ingen endringer i stemmegivningen for øvrig.

I likhet med et samlet utvalg mener departementet at det bør stilles krav om kvalifisert flertall for domfellelse. Det har ikke kommet frem synspunkter under høringen som endrer departementets oppfatning på dette punktet. Departementet er videre enig med utvalget i at det ville være betenkelig av hensyn til uskyldspresumsjonen og risikoen for uriktig domfellelse å nøye seg med simpel stemmeovervekt. Et krav om enstemmighet vil på den annen side være for strengt og svekke effektiviteten i strafferettshåndhevelsen. En ordning der minst fem av rettens syv medlemmer må stemme for domfellelse, gir god sikkerhet mot uriktige domfellelser. Stemmekravet foreslås derfor videreført som i dag.

Med dagens sammensetning av meddomsretten vil en avgjørelse av skyldspørsmålet som går imot tiltalte, ha tilslutning fra minst to lekdommere og én fagdommer. Det vil ellers ikke være mulig å oppnå fem stemmer for domfellelse. Den doble rettssikkerhetsgarantien er dermed oppfylt. Departementet mener som utvalget at også denne ordningen bør videreføres av hensyn til en robust og rettssikker avgjørelse av skyldspørsmålet. Høringen har ikke gitt grunnlag for å se annerledes på spørsmålet. For å sikre at en avgjørelse til ugunst for tiltalte fortsatt må ha tilslutning fra minst én fagdommer når meddomsretten settes med to fagdommere og fem meddommere, må dette fremgå uttrykkelig av loven, jf. forslag til endring av straffeprosessloven § 35 første ledd annet punktum. Departementet kan imidlertid ikke se at det er behov for å lovfeste et krav om at også minst tre meddommere må stemme for skyld, slik meddomsrettsfraksjonen foreslår. Dette vil følge direkte av kravet om kvalifisert stemmeflerhet.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lagmannsrettene behandler årlig om lag 320 anker over skyldspørsmålet i såkalte seksårssaker. Bruk av meddomsrett i slike saker vil åpenbart medføre mindre bruk av ressurser. At færre lekfolk gjør tjeneste, er kostnadsbesparende både for den enkelte saken og samfunnet generelt. Det vil dessuten redusere rettens administrasjon betraktelig.

Den samlede besparelsen sammenliknet med dagens system dersom retten settes med to fagdommere og fem lekdommere ved alle fullstendige anker i straffesaker for lagmannsretten, kan grovt anslås til å være om lag 19 mill. kroner årlig. Det hefter imidlertid usikkerhet ved beløpet, særlig med hensyn til kostnadsreduksjon som følge av tidsbesparelse.

Selv om det også i dag er plass til syv dommere ved dommerbordet i jurysalene, må det en viss ombygging til for at disse salene skal fungere tilfredsstillende for forhandlinger med meddomsrett. Et grovt anslag fra Domstoladministrasjonen tilsier at

en overgang til meddomsrett – forutsatt at ikke flere enn syv personer skal sitte ved dommerbordet – vil medføre ombyggingskostnader på om lag 6 mill. kroner.

Departementet har vurdert om en overgang til meddomsrett med to fagdommere og fem lekdommere vil kunne føre til en endring i antall anker til Høyesterett og funnet spørsmålet vanskelig. På den ene siden vil færre fagdommere kunne tilsi flere anker, men på den annen side vil man ikke lenger kunne anke over feil knyttet til de særskilte prosessuelle kravene for lagrettebehandling. Etter straffeprosessloven § 306 tredje ledd kan det i lagrettesaker til skade for siktede ikke ankes over lovanvendelsen hva gjelder skyldspørsmålet, med mindre anken grunnes på at den protokollerte redegjørelsen fra rettens leder om rettssetningene har vært uriktig. Dette er ikke tilfellet i meddomsrettssaker. Hvilken betydning en slik endring vil få, er det imidlertid vanskelig å anslå. Departementet finner samlet sett ikke å kunne legge til grunn at forslaget her vil innebære en vesentlig økning i antall anker til Høyesterett.

Meddomsretten er en velkjent ordning i lagmannsrettene. Departementet legger til grunn at det ikke vil medføre særskilte administrative utfordringer for lagmannsrettene å behandle også de alvorligste straffesakene i meddomsrett.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Stortingets anmodningsvedtak nr. 621 (2014–2015) om oppheving av juryordningen og komiteens merknader til saken.

Komiteen viser til at forslaget innebærer en avvikling av dagens juryordning og at den erstattes med en meddomsrett. Komiteen vil videre vise til at dagens juryordning har vært gjennom store endringer siden den ble innført i 1887. Komiteen merker seg at det i dag kun er i de mest alvorlige straffesakene i lagmannsretten av juryordningen benyttes. Komiteen registrerer at ifølge NOU 2011:13 behandler tingrettene og lagmannsrettene årlig omtrent 15 000 straffesaker med meddomsrett, mens det kun behandles ca. 300 jurysaker i året.

Komiteen vil vise til at juryordningen erstattes med en meddomsrett, der lekmannelementet frem-

deles skal stå sterkt. Komiteen viser til at dette er i samsvar med Stortingets anmodningsvedtak nr. 621 (2014–2015).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det lenge har vært et politisk flertall for å oppheve juryordningen. Flertallet viser til at det endelige og historiske vedtaket ble gjort i forbindelse med Dokument 8:43 S (2014–2015), jf. Innst. 330 S (2014–2015). Flertallet er svært tilfreds med at vedtaket ble fattet, og at regjeringen nå har fulgt opp med en proposisjon. Flertallet viser til at juryordningen ble innført i 1887. Juryen består som hovedregel av 10 medlemmer som avgjør skyldspørsmålet i straffesaker i lagmannsretten hvor tiltalte risikerer fengselsstraff i mer enn 6 år. Juryen svarer kun ja eller nei på skyldspørsmålet og gir ingen begrunnelse for sin avgjørelse. Flertallet mener tiden har løpt fra denne måten å behandle de alvorligste straffesakene på. Med et endret samfunn og nye krav til rettssikkerhet, er det på høy tid å gjøre endringer.

Flertallet viser til at forslaget innebærer at juryen blir erstattet med meddomsrett i alle saker. Dette vil styrke rettssikkerheten. Lekdommerne vil fremdeles være i flertall, men avgjørelsen må nå begrunnes. I dag begrunner ikke juryen skyldspørsmålet, og voteringen foregår anonymt. Flertallet mener både tiltalte, fornærmede og eventuelle pårørende har rett på å få vite hvorfor retten har kommet til et bestemt resultat, slik det jo er ellers i andre saker som går for domstolen. Flertallet viser til at vi har gode erfaringer med meddomsrett, og at et mer eller mindre enstemmig fagmiljø bekrefter dette. Flertallet viser videre til at det ikke er uvanlig at retten beslutter at saken behandles på nytt med meddomsrett etter at juryen har avsagt sin kjennelse.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til merknad i Innst. 330 S (2014–2015):

«Komiteens medlem fra Senterpartiet vil fremheve at juryordningen har lange tradisjoner i norsk straffeprosess. Dette medlem mener ordningen ivaretar viktige rettssikkerhetsgarantier.

Dette medlem vil presisere at kravene til begrunnelse av juryens kjennelse kan møtes til tross for at man beholder juryordningen. Det henvises i denne sammenheng til den danske modellen for juryordningen.»

Dette medlem holder fast på disse synspunktene, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprettholde juryordningen i domstolssystemet.»

Meddomsrettens størrelse

Komiteen viser til at det i proposisjonen foreslås å erstatte juryordningen med en stor meddomsrett bestående av to fagdommere og fem lekmenn. Komiteen merker seg at regjeringen har vært i tvil om hvilken løsning som bør velges. Komiteen merker seg at også dagens ordning i meddomsrettssaker med tre fagdommere og 4 lekdommere er vurdert og beskrevet i proposisjonen.

Komiteen vil vise til at juryordningen har vært gjenstand for debatt i lang tid, og sist gjennomgått i NOU 2011:13 Når sant skal skrives. Komiteen merker seg at juryutvalget var delt i to fraksjoner i spørsmålet om prosessform for de mest alvorlige straffesakene. Komiteen registrerer at meddomsrettfraksjonen gikk inn for at alle saker skal behandles med meddomsrett, mens lagrettsfraksjonen foreslo en egen prosessform for de mest alvorlige straffesakene. Komiteen merker seg likevel at et samlet utvalg var enig om å videreføre meddomsrett som prosessform i alle saker utenom de mest alvorlige bevisankesakene. Komiteen vil vise til at utvalget poengterte at dagens sammensetning av meddomsrett med tre fagdommere og fire lekdommere fungerte godt, og at den har bred allmenn aksept. Komiteen merker seg videre at utvalget påpekte at meddomsrett som prosessordning ikke har vært gjenstand for faglig kritikk. Komiteen registrerer at tross denne enigheten var utvalget likevel delt i spørsmålet om juryordningen bør oppheves eller ikke.

Komiteen vil vise til at Juryutvalgets to fraksjoner foreslo følgende:

«Juryutvalgets forslag 1: Strafferamme 6 år+ og påstand om fengsel i mer enn 2 år
 9 lekdommere
 3 fagdommere
 Krav til domsfellelse: 8 av 12 stemmer (67%)
 Todelt system med tre stadium: A) Felles rådslaging B) Separate rådslaginger C) Felles begrunnelse
 Juryutvalgets forslag 2: Alle skyldanker går for meddomsrett uansett strafferamme
 5 lekdommere
 2 fagdommere
 Krav til domsfellelse: 5 av 7 stemmer (71%)»

Komiteen viser til at regjeringens forslag til ny meddomsrett som skal erstatte juryordningen, er det samme som juryutvalgets forslag 2 med 5 lekdommere og 2 fagdommere når det gjelder antall dommere og sammensetning av fag- og lekdommere.

Komiteen vil videre vise til at regjeringen i proposisjonen skriver at det ikke er aktuelt med en ren fagdommersammensetning i alle straffeutmålingsanker. Komiteen peker på at proposisjonen

viser til at behovet for demokratisk kontroll med domstolens virksomhet gjør seg gjeldende også ved avgjørelsen av spørsmål om straff. Komiteen understreker samtidig at utmåling av straff hører til et område hvor fagdommernes juridiske vurdering og skjønn ofte vil være avgjørende. Videre vil komiteen vise til at selv om det alltid vil være rom for individuelt skjønn, vil straffeutmålingen i stor grad bestå i å tilpasse straffen i den enkelte saken til det alminnelige straffeutmålingsnivået, slik dette er fastlagt særlig ved Høyesteretts avgjørelser. Komiteen merker seg at dommersammensetningen skal være lik for alle anker over straffeutmålingen, på samme måte som for forslaget for de fullstendige ankesakene.

Komiteen viser til at regjeringen mener det vil føre for langt om alle straffeutmålingsanker skal settes med lekdommere. Komiteen viser til at regjeringen etter en samlet vurdering vil stå ved hovedlinjene i gjeldende rett om sammensetningen av lagmannsretten ved behandling av straffeutmålingsanker. Komiteen vil derfor vise til at proposisjonen legger opp til at retten i de såkalte seksårs sakene settes med to fagdommere og fem lekdommere, og ikke med tre fagdommere og fire lekdommere som etter gjeldende rett. Komiteen merker seg at dette gjøres for å harmonisere med sammensetningen i de fullstendige ankesakene. Komiteen vil også vise til at proposisjonen legger opp til at grensen for når lekdommere skal delta ved anke over straffeutmåling, inntil videre videreføres som i dag, men at spørsmålet vurderes nærmere og i sammenheng med regelverket for øvrig, ved oppfølgingen av Straffe-prosessutvalgets utredning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at i spørsmålet om meddomsrettens sammensetning har valget hovedsakelig stått mellom tre fagdommere og fire lekdommere mot to fagdommere og fem lekdommere. Flertallet er enig med departementet og juryutvalget i at det ikke foreligger klare holdepunkter for at en sammensetning med flere enn totalt syv dommere vil gi riktigere avgjørelser og styrke rettsikkerheten. Flertallet er enig i at en totalsammensetning på syv dommere gir «et tilstrekkelig tungt og verdig uttrykk, som passer med den stemning av høytid og alvor lagmannsretten bør symbolisere ved behandlingen av skyldspørsmålet i en straffesak», jf. NOU 2011:13 punkt 9.8.4 side 130. I tillegg vil en dommersammensetning på over syv dommere kreve fysiske endringer i enhver lagmannsrett i landet, noe som er ressurskrevende og praktisk utfordrende med tanke på saksavviklingen i den enkelte lagmannsrett. Flertallet viser til at Advokat-

foreningen var de eneste som foreslo en sammensetning på to fagdommere og syv lekdommere på høringen i Stortinget (9. mai 2017).

Når det gjelder sammensetningen av den nye meddomsretten, er flertallet enig med departementet i at en sammensetning på to fagdommere og fem lekdommere er den beste løsningen. Hovedbegrunnelsen for dette er ønsket om å beholde et størst mulig lekmannsinnslag i den nye meddomsretten. Flertallet viser til at det kan synes å være en noe drastisk endring å gå fra ti lekdommere til fire. Dagens juryordning har sine svakheter, men samtidig bærer den med seg prinsippet om at man skal dømmes av sine likemenn. Dette er et viktig prinsipp som flertallet mener fremdeles må stå sterkt i norsk straffeprosess. Lekmenn skal være aktive deltakere i prosessen, og det ivaretas med den foreslåtte sammensetningen. En meddomsrett bestående av to fagdommere og fem lekdommere er et kompromiss mellom to ytterpunkter.

Flertallet vil videre vise til at det skal stilles krav om kvalifisert flertall for domfellelse, altså at minst fem av syv dommere må stemme for skyld. Flertallet mener dette gir en god sikkerhet mot uriktige domfellelser, og en god balanse mellom simpelt flertall og enstemmighet. Flertallet er enig i at en avgjørelse til ugunst for tiltalte fortsatt må ha tilslutning fra minst én fagdommer når meddomsretten settes med to fagdommere og fem meddommere, jf. forslag til endring av straffeprosessloven § 35 første ledd annet punktum.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg innvendingen om at en sammensetning med to fagdommere gjør retten sårbar for forfall. Dette flertallet er her enig med departementet i at dette ivaretas av domstolloven § 15 som åpner for at saken kan utsettes eller begynne på nytt med fulltallig rett dersom det ikke er forsvarlig med fortsatt pådømmelse med en fagdommer. I tillegg viser flertallet til domstolloven § 12 tredje ledd som åpner for at det i vidløftige saker oppnevnes et varamedlem for fagdommere til å følge forhandlingene og tre inn i retten om noen av fagdommerne får forfall. Dette flertallet merker seg Advokatforeningens innspill i høringen på Stortinget 9. mai 2017 der det ble sagt at det er ingen ting som tyder på at fagdommerne er bedre til å vurdere bevis enn lekdommerne, og at sunn fornuft blant lekdommere er et nyttig supplement i bevisvurderingen. Det ble videre sagt at dersom en fagdommer stemmer for skyld sammen med flertallet blant lekdommerne, er dette sikkert og godt. Dette flertallet er enig med Advokatforeningens betraktninger når det gjelder de mindre komplekse sakene, og understreker samtidig

at domstolloven §§ 15 og 12 tredje ledd vil være en viktig sikkerhetsventil for de mer alvorlige og kompliserte straffesaker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at meddomsretten også ellers skal ha en sammensetning med to fagdommere og fem lekdommere ved behandlingen av fullstendig anke, og videre ved behandlingen av anke over avgjørelse om straff eller strafferettslig særreaksjon for lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år. Flertallet er enig med departementet i at det er en fordel at styrkeforholdet mellom fagdommerne og lekdommerne forskyves i favør av lekdommerne sammenliknet med gjeldende meddomsretts sammensetning. Flertallet viser til at det for øvrige straffutmålingsanker ikke foreslås endringer i reglene om rettens sammensetning, og at dette dermed vil fortsette som før.

Flertallet er glad for at departementet poengterer i Prop. 70 L (2016–2017) at de vil være lydhøre for tilbakemeldinger, og da spesielt fra lagmannsrettene selv, om de praktiske virkningene av ordningen med to fagdommere og fem meddommere etter at den har virket en stund. Flertallet understreker at det er viktig å følge situasjonen nøye for å sikre at utilsiktede konsekvenser av endringene ikke får feste seg.

Flertallet vil vise til at endringene forslaget legger opp til, vil gi domstolene en samlet besparelse på ca. 19 mill. kroner hvert år. Flertallet legger til grunn at denne besparelsen blir værende i domstolene. Flertallet viser til høringen i justiskomiteen 9. mai 2017 hvor Domstoladministrasjonen påpekte at endringene i juryordningen vil medføre økte engangskostnader til ombygging av rettssaler på om lag 6 mill. kroner, noe som også fremgår av proposisjonen. I tillegg vil endringene medføre økte kostnader knyttet til saksbehandlingssystemet (Lovisa) på om lag 15 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at det er uenighet mellom Dommerforeningen, Advokatforeningen og Domstoladministrasjonen (DA), som var de tre aktørene som deltok på justiskomiteens høring 9. mai 2017. Disse medlemmer merker seg at Dommerforeningen mente den beste løsningen ville være 3+4, det samme gav DA uttrykk for at de primært mente. DA var likevel tydelig på at de kunne akseptere en 2+5-løsning siden det var det som forente flest partier og syn. Disse medlemmer vil vise til at Advokatforeningen på den andre siden mener at 2+5 blir for lite og at lekmannselementet blir for svakt og ønsket en

løsning med 7+2. På denne måten mener disse medlemmer at forslaget om 2 fagdommere og 5 lekfolk ivaretar begge hensyn og er et politisk kompromiss. For disse medlemmer var det viktig at lekmenn var i flertall og gjerne et godt flertall, slik regjeringen nå foreslår.

Disse medlemmer ser likevel at saken ikke er enkel og mener det finnes gode argumenter både for og imot en løsning med 2 dommere og 5 lekfolk. Disse medlemmer ser de klare fordelene en 3+4-ordning vil ha, men mener det samtidig er viktig å finne frem til en løsning som forener flere hensyn. Disse medlemmer ser at det for eksempel vil kunne være en utfordring ved sykdom hvis man bare har to dommere. Det kan også være en utfordring ved stemmelikhet. Disse medlemmer er kjent med at det ikke er ofte man opplever utfordring med stor uenighet mellom fagdommere.

Disse medlemmer mener det er grunn til å merke seg innspillet fra Dommerforeningen angående muligheten for å sette en forsterket rett.

Det vises til følgende sitat fra høringsbrevet fra Dommerforeningen til justiskomiteen:

«En bedre løsning dersom det bare skal være to fagdommere, er å gi mulighet til å sette forsterket rett, med tre ordinære fagdommere. Da vil den tredje dommeren være fullverdig medlem av retten, og kan delta i alle rådslagninger og avgjørelser underveis. Men også dette vil bli et spørsmål om ressurser: I en tid med knappe ressurser og økende saksbehandlingstid, hva skal til for at førstelagmannen beslutter å bruke en ekstra dommer i en sak? Dessuten, hvis retten skal settes med en ekstra fagdommer, bør den også settes med en ekstrameddommer, for å gi ulikt stemmeantall. Retten blir da ganske stor og u håndterlig. Det bør også gjøres noe med stemmereglene, for eksempel slik at det ved forsterket rett må seks stemmer – hvorav minst én fagdommer – til for å domfelle.»

Disse medlemmer mener regjeringen bør vurdere fortløpende etter endringen av juryordningen om det vil være behov for en slik løsning. Disse medlemmer er også noe undrende til at dette ikke er problematisert og vurdert mer inngående i proposisjonen.

Disse medlemmer mener det blir viktig å følge den nye meddomsretten nøye og føre statistikk over eventuelle utfordringer knyttet til meddomsrettens sammensetning. Disse medlemmer mener eksempler på hva det må følges med på er om saker blir utsatt som følge av sykdom hos en dommer eller andre utfordringer som direkte knytter seg til meddomsrettens sammensetning. Disse medlemmer merker seg at dagens ordning med 3+4 i straffesaker uten jury, har vært utsatt for liten og ingen kritikk og er en velprøvd ordning.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprettholde juryordningen i domstolssystemet.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven mv.
(oppheving av juryordningen)

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 10 annet ledd femte punktum skal lyde:

I saker hvor retten skal settes med to fagdommere etter straffeprosessloven § 332 første ledd første punktum, kan ikke retten settes med en tilkalt dommer eller pensjonist som er konstituert etter § 55 f, uten når en av lagmannsrettens dommere uventet får forfall.

Nåværende femte punktum blir nytt sjette punktum.

§ 14 skal lyde:

Lagmannsretten settes med meddommere i de tilfælde som straffeprosessloven, tvisteloven og jordskiftelova bestemmer.

§ 15 første ledd første punktum skal lyde:

Faar nogen av *rettens medlemmer* forfald, efterat hovedforhandlingen er begyndt, kan den fortsættes, uten at nogen tilkaldes isteden, saa længe der bare *er en* meddommer og bare en anden dommer mindre, end der egentlig skulde være.

§ 32 skal lyde:

Ektefeller, foreldre og barn, søsken eller noen, som er i like så nært svogerskap, må ikke samtidig sitte i retten som dommere *eller som* rettsvitner.

§ 52 tredje punktum oppheves.

Fjerde kapittel overskriften skal lyde:

4de kapittel. Utvalg av meddommere

§ 64 første ledd skal lyde:

I hvert lagsogn skal det for lagmannsrettssaker være to utvalg *av meddommere*, ett for kvinner og ett for menn.

§ 66 første ledd første punktum skal lyde:

Medlemmene til utvalgene *av meddommere* velges av kommunestyret selv hvert fjerde år.

§ 66 a første ledd første punktum skal lyde:

Oppstår i løpet av valgperioden særlige forhold som medfører at behovet for medlemmer til utvalgene *av meddommere* er klart større enn først beregnet, kan domstollederen bestemme at det skal velges flere medlemmer til utvalgene for resten av perioden.

§ 67 første punktum skal lyde:

Utvalgene *av meddommere* skal ha en allsidig sammensetning, slik at de best mulig representerer alle deler av befolkningen.

§ 69 første ledd første punktum skal lyde:

Fortegnelse over de *valgte meddommere* føres av kommunen.

§ 75 skal lyde:

De fritak for å overta ombud som er gitt i andre lover, gjelder ikke for vervet *som meddommer*.

§ 77 skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at Domstoladministrasjonen hvert halvår skal kontrollere om medlemmene av utvalgene *av meddommere* og skjønnsmedlemmer er innført i fortegnelsen i strid med § 72, herunder om adgang for Domstoladministrasjonen til å begjære vandelsvurdering etter reglene i politiregisterloven § 45.

§ 79 første punktum skal lyde:

Etter anmodning fra en domstol, kommune eller fylkeskommune skal politiet gi opplysning om siktelse, tiltale eller dom mot personer som er aktuelle ved valg *av meddommere*, skjønnsmedlemmer eller jordskiftemeddommere.

Femte kapittel overskriften skal lyde:

5te kapittel. Uttaking av meddommere og rettsvitner

§ 85 første ledd skal lyde:

Meddommere og varamedlemmer for meddommere trekkes til den enkelte sak etter reglene i §§ 86-92, med mindre vilkårene for tilkalling etter § 93 er til stede.

§ 86 annet til fjerde ledd skal lyde:

Meddommere og varamedlemmer for meddommere skal på tilfeldig måte trekkes blant alle som er registrert i utvalgene i den trekningsskretsen der rettsmøtet skal holdes. Domstollederen kan beslutte at varamedlemmer for meddommere skal trekkes fra den kommune hvor rettsmøtet skal holdes eller de nærmeste kommuner.

Når et lagsogn eller domssogn er delt i flere trekningsskretser, og det foreligger særlige grunner, kan en dommer i den enkelte sak beslutte *at meddommere* og varamedlemmer for meddommere skal trekkes fra en annen trekningsskrets eller andre kretser innenfor domssognet eller lagsognet. Når det er nødvendig for å få uhildete *meddommere*, kan en dommer likeledes beslutte at det skal trekkes fra utvalg utenfor domssognet, lagsognet eller lagdømmet. Retten kan be vedkommende domstol foreta trekning utenfor domssognet eller lagdømmet eller gjøre det selv.

Den som har gjort tjeneste *som meddommer*, eller som har møtt frem til rettsmøte *som meddommer* eller varamedlem for slik uten å gjøre tjeneste, deltar ikke i trekningen til andre saker før domstolen neste gang begynner å trekke fra hele utvalget. I trekningen deltar heller ikke den som er trukket ut til å gjøre tjeneste *som meddommer* eller varamedlem til et rettsmøte som ennå ikke er holdt. Dersom det etter dette ikke er minst dobbelt så mange igjen i utvalget som det antallet som skal trekkes, skal det trekkes fra hele utvalget.

§ 87 oppheves.

§ 88 fjerde ledd oppheves. Nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

§ 89 første og annet punktum skal lyde:

Ved trekningen kan en dommer bestemme at de *samme meddommerne* skal gjøre tjeneste i flere saker, dersom sakene skal behandles i umiddelbar sammenheng og det må antas at de til sammen ikke vil vare i mer enn ti dager. Dersom det foreligger tungtveiende grunner, kan de *samme meddommerne* pålegges å gjøre tjeneste i flere saker i umiddelbar sammenheng også når det må antas at sakene vil vare i mer enn ti dager.

§ 90 første og annet ledd skal lyde:

Den som har gyldig fravær, plikter ikke å gjøre tjeneste *som meddommer* eller rettsvitne. Det samme gjelder den som har gjort tjeneste *som meddommer* i 15 dager eller mer i løpet av samme år som saken skal behandles, eller som har gjort tilsvarende tjeneste i 60 dager eller mer i valgperioden. Den som mener å ha gyldig fravær eller rett til fritak etter denne

bestemmelsen, skal straks gi domstolen melding om dette og om begrunnelsen.

Gyldig fravær foreligger hvis sykdom eller andre hindringer gjør det umulig eller uforholdsmessig byrdefullt å møte. Offentlige verv, unntatt militærtjeneste og tjeneste for høyere rett, skal vanligvis ikke regnes som gyldig fravær for *meddommere*.

§ 91 første ledd innledningen skal lyde:

En meddommer eller et varamedlem skal ikke gjøre tjeneste dersom vedkommende

§ 93 annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir annet ledd. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd, og skal lyde:

Tilkallingen skal så langt råd er skje tilfeldig. Det skal så vidt mulig *tilkalles* en meddommer av samme kjønn som den som opprinnelig var trukket ut.

§ 95 første ledd første punktum skal lyde:

Retten sørger for *at meddommere* og varamedlemmer snarest mulig gis melding om at de er trukket ut.

§ 95 annet ledd første punktum oppheves. Nåværende annet punktum blir eneste punktum.

§ 105 a første ledd første punktum skal lyde:

Godtgjørelsen *til jordskiftemeddommer* og meddommer fastsettes av rettens leder etter forskrifter gitt av Kongen.

§ 106 innledningen skal lyde:

Ingen kan være *dommer*:

§ 107 skal lyde:

Den, som er *dommer*, kan ikke være sakkyndig i saken.

Den, som er vidne i saken, kan ikke være *dommer*, *saafremt* han har hat noget at forklare, som vedkommer saken.

Hvis en *dommer forlanges* ført som vidne, men ikke har noget at forklare, som vedkommer saken, kan han avgi forklaring herom fra dommersætet. Under samme betingelse kan retten beslutte, at han skal avgi sin forklaring paa forhaand i et retsmøte, som parterne varsles til. Beslutningen kan ikke angripes.

§ 108 første punktum skal lyde:

Dommer kan heller ikke nogen være, når andre særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet.

§ 110 første ledd skal lyde:

Ingen som står i et forhold til saken som nevnt i § 106 nr. 1 til 6, kan delta i saken som protokoll-

sekretær eller utreder, jf. § 61, eller forestå trekning av *meddommere*.

§ 113 annet ledd skal lyde:

Er *et rettsvitne*, en protokollfører eller en annen embets- eller tjenestemann i sådan stilling, skal han si fra til rettens leder.

§ 115 skal lyde:

Før forhandlingen i den enkelte sak begynner, skal rettens leder *gjøre meddommerne* opmerksom på, at de er utelukket fra å gjøre tjeneste, hvis de er i noget tilfelle som er nevnt i § 106 eller § 107, eller hvis der for deres vedkommende foreligger sådanne omstendigheter som omhandlet i § 108, og han skal opfordre dem og partene til å si fra, hvis det måtte være tilfellet.

II

I lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjelder under krig, krigsfare og liknende forhold oppheves § 11.

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 18 annet ledd første punktum nr. 1 skal lyde:

1) retten, tiden og stedet for rettsmøtet, *dommernes*, *protokollførers* og rettsvitnets navn, partene, sakens nummer og hva den gjelder,

§ 35 første ledd annet punktum skal lyde:

Av disse skal minst én avgis av en fagdommer.

§ 37 annet ledd oppheves.

§ 38 fjerde ledd oppheves.

§ 40 første ledd oppheves. Nåværende annet til sjette ledd blir første til femte ledd, og første ledd første punktum skal lyde:

Når siktede domfelles, *skal* domsgrunnene for skyldspørsmålets vedkommende bestemt og uttømmende angi det saksforhold retten har funnet bevist som grunnlag for dommen, og vise til det straffebud han dømmes etter.

§ 41 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 45 fjerde punktum skal lyde:

Meddommerne behøver ikke tilkalles, om ikke noen av partene krever det.

§ 49 annet ledd fjerde og femte punktum oppheves.

I § 130 a tredje ledd annet og fjerde punktum skal ordet «lagrettemedlemmer» utgå.

§ 306 tredje ledd oppheves.

§ 307 annet ledd oppheves.

§ 332 skal lyde:

Ved ankeforhandling som omfatter bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet eller avgjørelse om straff eller rettsfølge som nevnt i § 2 første ledd nr. 1 for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, settes lagmannsretten med *to fagdommere og fem meddommere*. I vidløftige saker kan rettens leder bestemme at ett eller flere varamedlemmer for meddommerne skal følge forhandlingene og tre inn i retten om noen av meddommerne får forfall. I saker hvor det er behov for det, kan rettens leder beslutte at to av meddommerne skal være fagkyndige. Disse oppnevnes etter reglene i domstoloven § 94.

Er retten satt med meddommere i saker der bare noen spørsmål skal behandles med meddommere et-

ter første ledd, deltar meddommerne *i avgjørelsen av alle spørsmålene sakene omfatter*.

Paragrafen her gjelder ikke *for anke* over saker som nevnt i straffeloven § 39 annet ledd og § 52 første ledd bokstav a.

Kapittel 24 oppheves.

§ 409 første ledd første punktum skal lyde:

I privat straffesak får reglene om påtalemyndigheten i kap 19 og 21–23 og 26–27 anvendelse på saksøkeren.

IV

I lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av egedoms- og rettshøve på fast eiendom m.m. skal § 2-5 annet ledd fjerde punktum lyde: *Meddommarar* og skjønnsmedlemmer er ikkje fri-tekne for val til utvalet av jordskiftemeddommarar.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. mai 2017

Hadia Tajik

leder

Lene Vågslid

ordfører

